

AKATALPA

Ağustos 2000

Sayı : 8

BONNES VACANCES

Ben Akatalpa, küçük garip bir ülke. Edebiyat, özellikle şiir toprağında. Gövdem Türkiye’de, Türkiye içinde Bursa’da, Bursa’da Eğitim Fakültesi 324 numaralı odada. Ayrıca İzmir’de, İstanbul’da, Adana’da, Ankara’da, Kayseri’de, Sinop’ta. Ruhum, gövdemle birlikte yeryüzünde, evrende. Gövde ve ruh diye ayırdığıma bakmayın : beş on gram selülozum sonunda.

İnsanlarsa tek tek tat-dil, tatlı-dil midir nedir, oradalar. Tebdil-i mekânda elbette ferahlık vardır. Bense doğam gereği buradayım : Her zaman gördüğünüz, bulduğunuz, belki okuduğunuz yerde. İçlenmiyorum : ‘tatil benim neyime?’

Hatta umutlanıyorum : Belki de denizde tutarsınız elimden, bir adada, kıyıda, dağda, kumsalda, ormanda, balkonda... Varlığım sizlerle gezinecek, diye seviyorum.

Melih mi, bir elinde direksiyon, bir elinde harita, karavanda yol almaktadır.

Serdar mı, Gemilük’ün köprü atlarını ve balıkçı kulüblerini hiçbir yere değişmez, bu yüzden küçük Teksas’ı terk edemez.

İhsan Üren mi, dostlarına rakı ısmarlamak için Çorlu’da arsa satmıyor ya da İstanbul’da Altan’a takılıp sergi gezmiyorsa, Kumyaka’da haiku topluyordur.

Haşal, tatilinin büyük bölümünü geçirmek üzere, hazinem dediği Bursa’ya dönmüştür.

Durak’ı çok-arada-sırada Balkes’teki çiftliğine uğrarken görülebilirsiniz, onun dışında sırdır.

Özçelebi hoca, Türkiye’de, Fransa’da, belki bakarsınız Amerika’dadır, siz Türki Cumhuriyetleri ya da Mısır’ı da hesaba katın yine de.

Simar, güya Purusa’yı yazmaktadır, ancak bir iki günlüğüne ve bir iki kez, rutinini kırabilir.

Nadir hocayı sonunda kırmışız, Keşişdağı’nın doğusundan, Oylat’tan selam yollamaz mıdır?

Nahit ve Düşlemcilerle elbet bir gün buluşur, saçlarımız apak bakışır, şansımız yaver giderse konuşuruz.

Ali Aksoy sayırlığı atlatmış, bizi özlemiş olmalı, elbette biz de onu.

Halûk yazmayı bırakmış.

Nuri büyük bir Purusa şiiri yazmakla meşgul imiş.

Hüdavendigâr’dakiler böyle. Yeryüzüne haber ola. Stambul, Simirna, Engürü ve diğer belde-i azimlerdeki ve bilumum yerlerdeki Akatalpalılar ne haldeler acaba?..

Yeni buluşmamız, her zaman olduğu gibi gelecek ay başında, ama bu kez takvimler güzbaşı yazacaklar, olsun : Şimdi tat-dil ya, ona bakalım.

Haydi, haydi! *Bonnes vacances!*

Ahmet Ada, Ertan Arslansoy, Hüseyin Avni Cinozoğlu, Erdal Doğan, Melih Elal, Gültekin Emre, Osman Serhat Erkekli, Metin Güven, Hilmi Haşal, Muzaffer Kale, Yunus Koray, Cihan Oğuz, Faize Özdemirciler, Serdar Ünver, İhsan Üren.

Faize ÖZDEMİRCİLER

BİR MASUMİYET MAHZUNİYET FOTOĞRAFI

Gül dibini çapalamakla
ihanete uğramış ceviz ağacını seyreden
camları parlatmakla ilgisi yok
yorgunluğumun adı konana kadar
med-cezir’e talim diyor şeytanım
her şeyim kıldan ince, bir dudaklarım

karşılanmak nedir bilmeden dönüp durdum şehre
ya yağmur yağmıştır sokaklar dizboyu bahane
ya papatyalar kibir mevsiminde
beni severken öldüremeyen biri var bu şehirde
ben yangında çatırdayan akasya, o kurtaran su
bir masumiyet, mahzuniyet fotoğrafı

yalnızlık şiir olmuyor
yağmurun bol olduğu mevsimlerde, o eskidendi!
gece karanlık desem binlerce kez söylenmiş
annemin kanayan rahmine çarpıyor
öyle ulaşıyorum bilinmeyene

altın sinsidir iz bırakmaz
lekelidir gümüş, hoyrattır, iz bırakır
iz bıraksın diye gümüşü sunuyorum
doğum günü mayıs’a, temmuz’a
eylül’e denk gelenlere

*her aşk gibi bizimki de benzeyecekti
tanık olduğu darbelere...*

GÜNÜMÜZ ŞİİR VE YAZINININ ÖNCÜSÜ 'SERVET-İ FÜNUN'

Melih ELAL

Dergiler üzerine yazdığım bir yazıda (1), gazeteden dergiye geçildiğini, bu nedenle de ilk dönemlerde, dergilerin gazete diye anıldığını belirtmiştim. İşte, şimdi önceleri gazete diye anılan ilk yazın dergilerimizden –ki yaprak biçimindeki dergiler diyorum bunlara– birini, *Servet-i Fünun*'u ele alacağım.

Bildiğiniz gibi bizde yayımlanan ilk şiir ve yazın dergisi *Mecmua-i Ebuziya* (1880)'dir. Ama günümüz şiir ve yazının temelini oluşturacak yazarlara yer veren, birçok yazın akımına öncülük eden dergi 27 Mart 1891'de haftalık olarak yayımlanmaya başlayan *Servet-i Fünun*'dur.

Osmanlı topraklarında yaşayan azınlıklardan D. Nikolaidi, *Servet* adında bir gazete çıkarmaktadır. O sırada Mülkiye mezunu (1886) olan Ahmet İhsan da 1890'da Alem basımevini kurar ve modern baskı makineleriyle donatır. Burada yazının dışında şekil ve resim de basılabilmektedir. Nikolaidi ile anlaşarak *Servet* gazetesine, sahipliğini ve yönetimini üstlendiği haftalık *Servet-i Fünun* ekini hazırlar, her hafta ek olarak yayımlamaya başlar.

TDK'nin *Türkçe Sözlük*'ünde servet; zenginlik, varlık, mal; fünun ise bilgiler olarak verilir. *Servet-i Fünun*, bilgilerin birikimi demektir. Gerçekten de ilk sayılarda telif ve çeviri tüm yazılarını Ahmet İhsan'ın hazırladığı dergi, çağının bilim ve teknik konularına yer verir. Yalnız bunları daha çok magazin dergisi havasında işler.

Gazete boyutlarında basılan derginin ilk sayfasının üstünde sağ kenara doğru inen L biçiminde bir desen vardır. Desenin sağdan aşağıya doğru inen bölümünün içinde "numero : 1" ibaresi yer almaktadır. Üstte ve sağ yanda süren desenin alt yanında *Servet-i Fünun* başlığı vardır. Sağ yandaki desenin bitiminde ise dergi yan çevrildiğinde okunabilecek şekildi "musavver Osmanlı gazetesi" yazısı görülür. Musavver, resimli demektir. Bu yolla derginin yeni teknikle resimli olarak yayımlandığı da duyurulur. Daha sonra Tefvik Fikret, kimi şiirlerini, kendi fırçasından çıkma resimlerle birlikte yayımlayacaktır bu dergide. İlk sayısıyla birlikte İstanbul gravür ve resimleri de görülmeye başlar ve ilgi toplar, beğeni kazanır.

Servet- Fünun'un yazın dergisi olacağının ilk belirtisi, yayına başladıktan birkaç hafta sonra Nabizade Nazım'ın söyleşi yazıları yazmaya başlaması; ardından da yazarın *Seyyie-i Tesamuh* adlı romanının tefrika edilmeye başlamasıdır. 1892 yılından başlayarak Ahmet Rasim, Mahmut Sadık, Halit Ziya (Uşaklıgil), Dr. Besim Ömer Paşa, İsmail Safa yazın üzerine yazmaya başlarlar. Paul Bourget gibi yazarlardan çeviriler yapılır. Dergi giderek, yazın dergisi olmaya başlar. Sonunda Recaizade Ekrem, şiir üzerine çıkan bir tartışmada, Tefvik Fikret'e *Servet-i Fünun*'un yönetimini üstlenmesini, yeni anlayışın bu dergide, bu yolla savunulmasını önerir. Atilla Özkırımlı, bu değişimi, gelişimi, hazırladığı ansiklopedide şöyle anlatır : "Baba Tahir'in *Musavver Malumat* dergisinde Hasan Asaf adlı genç bir şairin Arap harflerinden üç noktalı se ve sin ile yazılan abes-muktebes sözcüklerini kafiye olarak kullanması üzerine başlayan tartışmada 'kafiyenin kulak için' olduğunu savunan Recaizade Ekrem'in *Servet-i Fünun*'u savunma alanı olarak seçmesi, derginin kimliğinin değişmesine yol açtı. Hasan Asaf'ı savunan ve eskiye karşı gençlerden oluşan yeni bir

edebiyat cephesi kurmayı amaçlayan Recaizade, Ahmet İhsan'a derginin yönetiminin Tefvik Fikret'e verilmesini tavsiye etti. 7 Şubat 1896 tarihli 256. sayısından başlayarak tam yetkili Tefvik Fikret'in yönetiminde çıkan dergi *Servet-i Fünun* Edebiyatı adıyla anılan Edebiyat-ı Cedide'nin yayın organı oldu."(2)

Gerçekten de Tefvik Fikret, Cenap Şahabettin, Mehmet Rauf, Halit Ziya, Hüseyin Cahit bu dergide o kadar çok görülürler ki, başlattıkları yeni yazın anlayışına Edebiyat-ı Cedide demelerine karşın, *Servet-i Fünun* Edebiyatı diye, derginin adıyla anılır oldular. Oysa dergide Fikret'in, Cenap'ın şiirlerinin dışında; bambaşka bir şiir anlayışını simgeleyen Abdülhak Hamit (Tarhan)'in şiirleri de yayımlanıyordu.

Servet-i Fünun'un 258-291. sayılarında Recaizade Ekrem'in *Araba Sevdası*; 273-317. sayılarında Halit Ziya'nın *Mai ve Siyah*, 413-479. sayılarında *Aşk-ı Memnu* adlı romanları tefrika edilir. Bazen romanlar, Fransız yazın dergilerindeki gibi resimlenir.

Sarayın baskısı, Tefvik Fikret'in özgürlük yanlısı olması, giderek dergi yönetimindeki uzlaşmazlıkları artırır. Kişisel bir anlaşmazlık, Ahmet İhsan'la aralarının açılmasına neden olur. Derginin yönetimini Hüseyin Cahit (Yalçın) üstlenir. Kısa bir süre sonra Hüseyin Cahit'in Fransızcadan çevirdiği "Edebiyat ve Hukuk" adlı makalesi nedeniyle, 553. sayıda, 16 Ekim 1901'de dergi kapatılır. Makale Fransız devriminden söz etmektedir.

Ahmet İhsan (Tokgöz), saraya "sadakat ve kulluk şanına" uyacağına söz vererek, *Servet-i Fünun*'u 22 Kasım 1901'de yeniden yayımlamaya başlar. Artık dergide sağlık, tarım gibi konulara yer verilmeye başlanır. II. Meşrutiyet'in ilanının ardından (1908) günlük olarak yayımlanmaya başlanırsa da bu kısa sürer, yeniden haftalık dergi olur.

Fecr-i Ati topluluğunun 24 Şubat 1910 tarihli 977. sayıda bildirimlerini yayımlamaları, *Servet-i Fünun*'u eski kimliğine kavuşturur. Yeniden yazın yaşamına öncülük etmeye başlar. Ahmet Haşim, Yakup Kadri gibi kalemler dergide görünür olur.

Ahmet İhsan, 1919'da Kurtuluş Savaşı bağlamında, Heyet-i Temsiliye'nin amaç ve fikirlerini Batı kamuoyuna duyurma amacıyla Avrupa'ya gider. *Servet-i Fünun* da bu dönemde 1920-1923 arasında kapanır. 20 Kasım 1923'ten sonra magazin dergisi olarak çıkmaya başlar.

1924'te yazı devrimi sırasında, 1681. sayısında "musavver gazete"den esinlenerek *Resimli Uyanış* adını alır. Daha sonra yeniden *Servet-i Fünun* adını kullanmaya başlar, *Servet-i Fünun – Uyanış* olur.

1940'ta edebiyatta "tasfiye"yi savunan genç edebiyatçılar yazmaya başlar. Sait Faik, Abidin Dino, Samim Kocagöz, Sadri Ertem, İlhan Berk, Cahit Irgat, Oktay Akbal, Hüsametdin Bozok, Orhan Arıburnu bu yazarlardan birkaçıdır. 1943'te Ahmet İhsan'ın ölümü üzerine, bunlar yönetimi ele alırlar. Oktay Akbal, Cavit Yamaç, Tahir Onger ve arkadaşları derginin yayımını yazılarıyla destekleyerek sürdürürler.

26 Mayıs 1944'te yayımlanan 2464. sayıyla, yazınımızda Edebiyat-ı Cedide'ye, Fecr-i Ati'ye yayın organlığı yapan; Milli Edebiyatçılara, Abdülhak Hamit gibi hiçbir akıma girmeyen yazarlara sayfalarını açan; milli mücadele sonrasında Beş Hececiler'i, Yedi Meşale'yi ağırlayan *Servet-i Fünun*, yazın yaşamımıza veda eder.

- (1) Melih Elal, Şiir Yazın Gazete Dergi, *Akatalpa* Sayı 1, Ocak 2000
- (2) Atilla Özkırımlı, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cilt 4, s. 1029

DELİ FİŞEK ANILAR

Durdum, yüzüm bayram yeri yoksul kalabalıklar albümü
Dilime yağmur yağınca sevinirdim, Toros'lar üşüyünce
Yaz gelirdi, çiçeklenirdi dilim babam elimden tutunca
Kim ne diyebilirdi ki annem biber sürünce dilime

Durdum, dilim 'kafkaesk' bir akşama girince
Gövdemdeki yumuşak küsü dinledim, yaşama gidip-gelme
Sürüyor, yanımda yer açtım sana birlikte çikalım pazara diye
Dul sızı, devrik gün, markasız sardunya dilim öyle çıplak ki

Durdum, dilimde yazı-tura, oyun bozan bir güz kapımda
Sensiz bir daha denemedim eski yaşamımı inan
Sen burada değildin inan
Saatin burada bozulmuştu inan

Durdum, dilimi acılara emanet edince
Melez bir akşamı düşündüm, melez bir yaşamı
Gölgesiz günler merhaba derken sızlayan dilime
Bir rüya mı görüyordum senin gözlerinle

Durdum, şifalı dilini bekledim senin

SU'DAKİ TANRI

kadim bir eza ruhum, atıyorum
anlam denizine

hangi nesneye dokunsam küsüyor
kelimeler gibi

su
dönüyor sesime

birkaç yaprak dökülüyor avuçlarımdan ve rüzgâr
boşluğun gözlerine

vücudumda bir leke... yalnızlığa öykünüyor
bir lekede vücudum... kim'e

tanrım... yaşar mısınız... benimle

KUŞLARLA

I

Sana baktım, sabahın
Erken yüzü ağardı

Belli
Bugün de güzel!

II

Şimdi kuşlarla
Vaktidir
Maviye maviye içimizden

YALNIZCIK

"Dünyanın en yalnız insanı benim"
Abartıyorsun şair, yalan söyleme
En az senin kadar yalnız
– Birkaç kişi daha vardır
Bir Yunan adasında bir balıkçı
– Yalnızlıktan
Bir türlü denize açılmıyordur

Telesekreterde bir kadın sesi
Hapitiki habitakü tākū
Afrika'da bir yerde
Seni seven biri vardır

Dante yalnızdı belki Shakespeare yalnız
Baudelaire yalnızsı Rilke de öyle
Sen Türkiye'nin en vasat şairi
Olsan olsan yalnızcık olursun

Vasâti kırk kibrit var
Her kutuda
Vasâti kırk şiir
Bu kitapta

Sen yazsan N'olur
Yazmasan ne eksilir
En az senin kadar iyi
– Binlerce şair daha vardır
Düşünsene Yunan adasında bir balıkçı
Bir türlü denize açılmıyordur

ŞİİR VE DEPREM

Hilmi HAŞAL

Bazı şeyler başa gelmeden öğrenilmiyor. Öğrenilemiyor. Eskilerin 'musibet' dediği olay, örneğin... Musibet : "ansızın gelen felaket, sıkıntı veren şey. Bir musibet bin nasihatten yeğdir" (*Türkçe Sözlük*, TDK - Milliyet Yayınları, İstanbul, 1992) Yaşanmadan öğrenilmeyen olay, sonuç, yaşandıktan sonra öğrettikleriyle önem kazanır. Ya da işlevi, bilgi - deneyim edinmeyle tamamlanır... Sel, yangın, deprem bu cümleden birer musibettir. İnsanoğlunun iradesi dışında başa gelen şeyler, istenç dışı karşılaşmalar yani... Tesadüfler. Tarih böylesi yaşanmış felaketlerle dolu. Önemli olansa ne denli ders alındığıdır.

Ders almak temel insani özelliğdir. Öyleyse bu özelliğin tartışılması bir kenara, felaketin öteki zehir zemberek boyutları / sonuçları üzerine düşünülebilir rahatlıkla. Ders almış olmak, önlemleri durdurmayı gerektirir. Sele karşı set-bent, yangına karşı alev kesme yolu, kum dağları, kovaları, kazma kürek ve su tankları; depreme karşı da dayanıklı, temeli ve direği (kolonu) sağlam, iskeletli yapı... Tüm bunlar olağan yaşam sürecinde kurulmalı. Her aşaması, yaşam adına gerçekleştirilecek işleri kapsayan önlem yabana atılmamalı. Kısacası 'musibet' bir "feyz" çıkarma alametinin başlangıcıdır, sonucu değil. Yani, düşünmek ve yapmak filinin oluşumu dersler içermeli...

Ne diyeceğini bilemiyor insan; Bir yanda yitip giden canlar... Dünya, yaşam, kırk beş saniye içinde veda edilen bir galaksi... Bir an :

DEPREM

kara bir ağustos tutulması yüreklerde, kırk beş saniye yaşam sonrası : zaman enkaz altında, marmara çıplak, körfez çıplak acılı atlas artık, gerçek azgın alev kadar çıplak... göğe doğru sanki cehennem 2000 versiyonu, sessiz ağıt, fûme yakarış sadece dip iniltili, betonun örttüğü, ezdiği yutkunulmuş düşler...

ah anneler; evlatlara ölüm beşiği bu kent, ah yitık anneler demir yığını köz tabutlar, hangi mahşerin adı; tanrı çıplak para çıplak, yalan çıplak ve umut geleceksiz, ki lanetli zaman dayanılmaz fay dehşetine çağın, arşa ağıyor ah, yanık anneler azrail eberden okuyor sanki; su ve hava yokluğun saltanatında... çıplak bir gümüş gibi çıplak dünyada, ölüm kokusu; varlığını

[son adı...]

Bütün iş bir an belasına bağlı. An ki ardından, insanların unutmaya başladığı kırk beş saniyelik evredir. Yitenleri unutmak sayılmasa da, süren yaşam için teselli kaynağıdır, unutulabilme yetisi. Gitmiş olanlar için 'şimdi' yoktur. Kalanlar içinse 'şimdi' yamsal önemdedir. O miladı; deminki/ardındaki kırk beş saniyeyi unutulabilme, acısını zaman fayına gömüp bir sonraki (önündeki) yaşam dehlizlerini görmek, değerlendirmekle eşanlamlı. İşin abecesi bu : varoluş. Ne zamandır bağlayıcı/belirleyici olan, ne de yer... Varoluşu tanımlayan an'dır, an'dadır özne. Berisi ve ötesi olmayan : An...

Berisi ve ötesi yoktu sarsıntı anının. Bağrış çağrış uyandı apartmanlar. Beton mu insana isyan ediyordu, doğa mı betona? Yanıtı yıllarca aranacak bir sorunun doğduğu an'dı... O an'da gerçekleşti bozulma-yok olma; en acı değişim. Dogmatik, yoz-yobaz mantığın öne sürdüğü; "binalar ve zinalar arttı, kıyamet kopacak, bakın işte işaretler bu deprem." savsatası asla yanıt yerine geçerse de, kentleşmenin sonucu tüm site bireylerini bağlayan, 'bina-zina' ilintisi, bilinçsizliğin hileye kaçış yönünden başka bir şey olamaz. Soyut bir sığınma adresidir, bilisiz, yobaz demagojinin : "Allah cezalandırdı, bunlar azmıştı" yargılaması. Pek çok içten inanılı insanı rencide eden ahmaklıktır da. Doğal afet sayılan depremle beyinsel afet sayılan boş inanç arasındaki çakışmayı düşünmeye başlıyor insan, medyadaki bazı 'cevherleri' gördükçe.

Ten, dil, ırk, cins ve din ayrımı yapmadan tüm canlıları yok eden depremin enkazı altında kalındığını unutmamak gerekir. Az önce sözü edilen bilim dışı yargının kapsamına kendilerinin ve yakınlarının da girdiğini anlamayan 'kara beyinli guruh', saplantısını bir kenara bırakıp, acının evrensel özüne bakmalı öncelikle. Büyüklüğünü ve gücünü yerin 200-250 km altındaki enerji yoğunlaşmasından alan sarsıntının bilimsel ayrıntı dökümü uzmanların işidir elbette. Ancak doğanın felaket biçiminde yansıttığı olayla 'allah' neden toplu ceza bileti kessin ki, diye sorası gelir insanın, değil mi? Sormayanlar sormaz... Bilimin ve uygarlığın öylesine uzağında yaşayanların yorumlama yetisi de kısıtlıdır çünkü. Nereden bakılırsa bakılsın... Doğa devrimi kesintisizdir, yaşam sürerken. Çünkü sadece yaşam sürerken 'ertesini gün' diye bir kavram geçerlidir. Koca Yunus boşuna :

*Kimisi zevk u işrette
Kimi saz u beşarette*

Kimi belâ vü mihnette

Dün olmuş günleri gördüm

(Cahit Öztelli, *Yunus Emre*, s. 285, Özgür Yay. İstanbul, Kasım 1992) dememiş, zaman sorgulayıcı dizeleriyle. Sonsuz geçişe karşı direnç yorumuyla, şimdi'yi, bugünü kutsal kılmak adına.

Ertesi günden itibaren deprem dedikoduları aldı yürüdü. Televizyonlarda konuşan, bilgi aktaran profesörler yeni keşfedilmişti sanki. Sanki bilim adamları daha önce yoktu bu ülkede, yeryüzünde... Medyada, yıllardır gündeme taht kurmuştu ucuz 'sanatçılar'. Oysa, kamuoyu öğrendi ki, depremin geleceği biliniyor muş meğer. Zamani ve şiddetli kestirilemiyor muş sadece. Gittide daha iyi anlaşılıyor, düğüm kültürde; o, ülkemizde en alt düzeyiyle yaşayan-yaşatılan kavramda. Düğümü kültür aracılığıyla çözebilseymişiz, üç araç yeterli olurmuş. Depreme hazırlıklı bina üretmek için, bilerek, dürtüşte kullanılan; demir-çimento-kum. Bu üçünün kısıtlanmasıyla örülen modern sömürme düzeninin halkaları depremle kopuverirmiş... Anlaşıldı... Ölüm 'rant'ın açgözlülüğüne acımadı elbet. Acımadı da... Ölüm ki, azrailin kılık değiştirip 'deprem' antetli kallesçe ziyareti sonucu yaşamı sına. Kırk beş saniyelik geçintisi, el-kol-ayak sallaması yetti. Anlaşıldı ki kentsel yaşam binaları yapanlarla satanlar ve alanlar arasındaki 'rant' dansının öteki adımıydı. Ne yazık bilinç adına... Musibet öncesinde rol paylaşılanlar, musibet sonrasında cellat-kurban pozisyonlarına düşüverdi. Yaşam=Para anlayışı öyle bir yıkıldı ki, domino taşlarının altında kaldı tüm kapitalist omurga değerleri. 'Ucuz yap çok kazan - ucuca al çok kazan' cambazlığı iflas etti. O mantığın mağdurlarıysa yitirenler, güçsüzler 'kast'ı oldu. Para yine güçlüden yanaydı çünkü. Para yine kazandı, her zaman kazandığı ve hiç kuşkusuz, hep kazanacak olduğu gibi. Deprem de sermayeden yana gültümsedi sonuçta...

Para kazanılırken ortaya atılmış "düzen" ve "ucuzluk" ölçütleri avcı ile av ve olta ile yem arasındaki ilişkiye indirgenebilir. Çünkü öyle ya da böyle trajediye dönüşmüş, zokanın sahibiyle zokayı yutan arasındaki anlamsızlık, tüm varoluş sürecine sirayet edecek tir nasilsa. 17 Ağustos 1999, Salı günü saat 03. 02'den sonra, en çok bu gerçeği düşündüm. Ucuzlaştırma hilesinin kültürsüzlük boyutunu, ya da afyonunu... Arazinin, ölçmenin; yapının, yapmanın eğitimini almış ve otuz yıla yakın planlama - uygulama alanından ekmeğini kazanmış bir kentli olarak, depreme yenilmişliği üzerine alıyordum, ve kahırımı, şaşkınlığımı inkâra kalkışmıyordum.

Piyasa denilen, 'görünmez el' suflörü, tüketmeyi örgütlerken yaşamaya dair ne varsa ağılu lokmaya dönüştürmekte. Tümünüle kâr hanesinin figüranı kılma, alt katmandan orta katmana doğru her toplum üyesini. Refah piramidinin oluşumu, ya da büyücü sistemin yarattığı, "Altta kalanın canı çıksın - üstte olan semirsin de" felsefesiyle gerçek depremlere dek giden yol...

Deprem kırk beş saniye sürdü... İnsanlar şunu öğrendi : kırk beş saniye, ölümle yaşam arasındaki en uzun köprüymüş meğer. Yaşamak için dirimin ve ölümün süresini belirleyen ölçü birimi öylesine acılarla dolu ki, söz konusu acılar varolmanın sınımsız belirtisi, ya da ölümün değil ama, yaşamın gerçek ölçü birimi sayılabilecek türden. Saniyelerin anlam yükünü oluştururken... Geriye bakılmıyor : sahi, biz yaşadık mı, ve kaç saniye sürdü somut olan?

Sonraki günler, kargaşanın ulusal ve evrensel anlamda yas sözcüğüyle özdeşleşen ağır gelişmeler zincirini oluşturdu. Yaşamak zor ama güzeldi kalanlar için. İnsancıl girişimler, yaralı ruhlara ve yüreklerle, ve bedenlere su serpti. Ne var ki, piyasa ve devlet ile evrensel düzlemdeki, sivil- gönüllü girişimleri arasındaki kopukluk, kaosun sosyal boyutunu bir tür söz ve toz bulutuna çevirdi. Yaşam için girişimlerle rant girişimleri (piramidin üst katlarına doğru) kokuşmuş deprem öncesi düzenin sahnesindeki, kurt kapanında karşı karşıya kalıverdi.

Şimdi ne olacaktı? Depremin gerçek yıkımı yeni başlıyordu kimilerine göre. Kimilerine göreyse, yaşam zaten bundan ibaretti : deprem ve çatışma/çekişme gerçeğinden... (Bir örnek mi? İşte bir örnek : Yaptığı sitelerin enkazı altında yüzlerce kişi kalmışken, hâlâ kendine hak çıkarma manevraları yürüten bir yapımcı/üstenci/yüklenici, hiç sevilmeyen tanımlıya 'müteahhit', deprem öncesinde verdiği reklamlarda ucuz konut üretmekle övünüyordu. Ülke istatistikleri, bir konutun maliyetini yüz rakamıyla ölçerken, o elliye bitirip teslim ediyordu. Güya vicdan rahatlığıyla kazanıyordu da üzerinden. Bu bir mucizeydi! Pek kullanılmayan öztürkçe karşılığıyla, tansık!... Yani, ölümün kırk beş saniye öncesindeki manzarası. Azraile teslim edilen adres... Bir de çıkıp ben inşaatçı değilim aslında, edebiyatçıyım, şairim demez mi? Kabalıktan, cellatlardan inceliğe, naifliğe geçmek öyle kolaymış gibi... Demecinde, ayda bir milyar lira kazandığını açıklamayı da unutmamış hazret.)

"Deprem ve şiir" başlığı altında ne söylenebilir diye düşünemiyor bile insan. Bu başlık, kapsayacağı kadarıyla ölüm, konut, para terimlerine katlanacaktı sonuçta. Çünkü şiire gelene dek yaşamın kendisi depreme uğramıştı. Herkes biliyor ki, yitükler böylesine çokken, yaralar derin ve koşullar dayanılmaz biçimde ağırken, şiirin sorun hanesine yazılması ve üzerine düşünce üretilip metne dönüştürülmesi kolay değil. Belki doğru

da değil! Çünkü depremle birlikte konuşma gerekçelerimiz hep aynı noktada odaklanır oldu; doğa şiddeti - insan şiddeti ve bıraktığı harabe dünya. Dolayışındaki sözcükler de günlük iletişimi bir anda; beton - demir - hasar - moloz, ağlarının içine tutsak etti. Sarsıntının sözcükler üzerindeki etkisini düşünmeye çalışıyorum, şiirin derinliklerine vuran çatıların, kırılmaların imgesel yansımalarını algılama yolunda...

Yüreğimdiki ve beynimdiki karabasanı anlatabileceğim sözcükler dilime isyan ederken, korkumu bir parçacık olsun başlık sınırları dışında tutarak, dağıtma eylemini bağışlar mı şiir ve deprem kavramları, merak ediyorum. Şiir ve deprem birbirini iten veya yaratan etmenlerin ürünüdür çünkü. Yaşam öyle sunuyor aynasını, zaman görüntülerle kırılıyor. Acılarıyla, azaplarıyla... "Gökyüzü Yaralı Ayna" gözlerimizde artık. Kırıklarıyla kendini kesip biçen, pervasızca kanatan... Zamandaki facianın tanığı;

GÖKYÜZÜ YARALI AYNA

*yalova'yı sayıklıyor artçı geçirmiş yankı
karşı ahizeden 'öteki ses' im güz renkli
anılarımız enkaz altında, ağırlıklı sahil
anıların suçu neydi; dalgalar hep hıçkırık...*

*'her şey ve hiç', her an, aynı soydan sözcüklerdir
yanıtı yok dünün, gökyüzü zamanı yutmuş dev ayna
yaşamaksa, arada ezilmiş çiçeklerdir, tek bahçe ömrün
hâlâ sarsılıyor elimdeki ahize, yüreğimdiki göçük
uyanıyor sanki, gökyüzüne karşı hücreleri toprağın...*

*yaralı ayna yaralı canlı gibidir, kanını sever, ah
gökyüzü tuz buz olmuş, yaşamaksa yankı, bağrımızda
gümüş bir gürz gibi burulup oyar içimizi 'öteki ses'
deprem...*

İnsanoğlunun dili de depreme uğramış. Öğrendim. Gerçi biliyordum... *Yay ve Lir*' de Octavio Paz'ın dediği gibi : "Hiç kimse sözcüklerin gücüne duyulan inanıştan kaçamaz, onlara kuşkuyla bakanlar bile. Dile karşı sakınma duygusu entelektüel bir tavidir. Sözcükleri ancak belli anlarda tartıp ölçeriz ve o an geçtiğinde onlara olan inancımızı sürdürürüz. Dile güvenmek kendiliğinden ve doğal bir insan yaklaşımıdır: Bir şeydir onun ismi. Sözcüklerin gücüne olan inanç, en eski inanışlarımızdan birisidir. Doğa canlıdır ve her bir nesnenin kendi öz yaşamı vardır; nesnel dünyanın ikiz kardeşi olan sözcükler de canlıdır. Dil, evrenin kendisi gibi, bir seslenişler ve yanıtlar dünyasıdır : Akış ve geri dönüş, birleşme ve ayrılış, soluk alıp soluk verme. Kimi sözcükler birbirlerini çeker kimisi birbirlerini iter ve hepsi birbiriyle ilişki halindedir. Konuşma dili ritimlerle hareket eden bir canlılar evrenidir, yıldızların ve bitkilerin de ritimle hareket ettikleri gibi." (Octavio Paz, *Yay ve Lir - I*, Çev. Ömer Saruhanlıoğlu, s. 41, Armoni Yayıncılık, İstanbul, Nisan 1991)

Bu uzun alıntıyı yapmamın nedeni, hem dilimin depremini anlatmak hem de, "Gökyüzü Yaralı Ayna" şiirimdeki 'öteki ses' in aynı yazarın son deneme kitaplarından birinin adı olduğunu şükranla belirtmek amacıyla.

Anlatmayı, yazmayı tasarladığım düşünce ve duygunun onda birini bile dile getiremedim henüz. Şiirimizde deprem izleri var çünkü. Vardır kesinlikle, diyerek araştırmaya koyulacaktım. Özüyle, biçimiyle sarsıntı şiirinin peşine takılıp, deprem imgesinin izini sürecek, ve o gerekçeyle pek çok ansiklopedi maddesine, pek çok şiir kitabı sayfasına uğrayıp, deprem sıkıntısında konaklayacaktım. Olmadı. Depremin kendisinin korkusu zamanımı da sıkıştırdı ve itiraz etmeliyim ki, hevesimi, gücümü kesti. Tarihi ve coğrafi bilgilerden yararlanarak, kronolojik dizgelere geçirilip sabitleştirilmiş adları ve şiddetleri somut verilerden biçimlendirerek, günümüzdeki bireysel 'artçı' şoklara indirgemeyi deneyecektim. Olmadı!

Depremin etkisi tasarımı, donanım diye bir şey bırakmıyor yaşamda. Yazı da işte böyle, dağıldıkça dağılıyor... Ama öğretici yanını yadsımamalı. Öncü ana darbenin yarattığı gerilim ve boşalmsızlık, yani süren derin ürperti şiir olmuyor. Günlük çalkantılar, kaygı ve kaçışlar yaşamı daha anlamlı kılmadığı gibi şiiri de unutturuyor. Tüm olumsuzluklar en sıcak haliyle yansıyor yaşamın ritmine; çelişki enerjisini ilişkilerden, amansız ama anlamsız sürtüşmelerden üretiyormuş. Öncüden sonra artçılara katlanırken öğreniliyor.

Depremin filmi çekilir, fotoğrafı da... Resmi yapılır, öyküsü, romanı da yazılır. Örnekleri vardır. Ya şiiri ve müziği? Çok sıcak henüz... Algılanmış boyutuyla; aşılmaz, unutulmaz derinlikte yarlar, göçükler, zaten tanımsız şiir kavramına yuva olacaktır. Deprem an'ı öncesinde nasıl şiire nüfuz ettiyse bazı imgeler, depremden sonra da etmeyi sürdürecektir. Uçurum, kırılma, kopma, püskürme, yanma, göçme, harabe, kül, kil, kum vb. sözcükler, imge giysisiyle dizelere rüzgârlı pelerin deseni serip onurlanacaktır. Çünkü, yıkımı unutmamak üzerine kurulu doğa ve yaşam, doğa ve zaman sahnesi.

Geleceğe yansiyacak etki indeksini, belleği zayıf toplum adına bilgisayarlar mı korur? Bilemiyorum.

İnsana ve doğaya ait musibetler ne oranda bilişim nesnesine dönüştürülebilir? Beş duyunun yonga ortamına taşıma işini başarmış değil henüz, genetik ve elektronik mühendisliği...

Bu notları yazdığımda 17 Ağustos Marmara depreminin otuz üçüncü günü de geride kalıyordu. Otuz üç gündür içimdeki sallantıyı yazmanın yolunu arıyordum. Bulamadım. Görüntüler, sesler ve sözcükler ölüm yükliydi. Noktalama işaretleri karizması aşan korkunçlukta sanki. Anlamsa, varoluşu kapsayan, ama hiçbir şey belirtmeyen bir terimdi. Her şey boşluktaydı... Sallantı sürüyordu, hiç dinmeyecek gibi sürüyordu. Ta ki, "Boşluk" şiiri sökün edip gelince, gökyüzünden medet ummayı kestim, bir öncekine göre uzayan ön iki dizede :

BOŞLUK

*sinsi bir korku ıssızlığı gökte
yerde ve aradaki sis ormanında
gözlerimi o granit görünümüyle doldurdum
o amansız yalnızlıkla...*

*beynimde sıfır ile dokuz arası
gidip gelen sarsıntılar fail
yaşamın fersiz şiddeti, sismik yas
yastığı yok düşlerin, kefen bezi salt...*

*salt acı, kirli ağıt; duyulan zifir zamandır
yüreğimi boşluk boşluk teyelleşen kem dil
'kinli ağustos', ağustoslardan en çirkin ağustos
buğulu anılar mahzeni, anlam tetikleyen; kuşkuda fay*

*ölüm yalnızlığı işte; bir cellat ritmiyle basar mührünü
kükreler toprak, son sözü olmayan artçı silsile farkıyla
alkışlar ademin suçunu : ilk depremi, ısırtılmasını elmanın
sinsince doğar yönüzlüğü doğanın : göynümüştü boşluk, acı salt...*

İşleşmiş, öze yerleşmiş, yatak yapmış korkuyla hesaplaşma en büyük belasıdır insanın. Çevremdeki herkeste gözlediğim, konuşmalardan edindiğim oydu ki, şiire musallat olan duyuş, susku ve öfke belirtileri gösteriyordu... Herkeste bir tuhafılık vardı. Hâlâ var. Sallantı geçmiş değil çünkü.

Dünyanın pek çok ülkesi, pek çok ulusu yardıma koşup deprem felaketinin acısını dindirmeye çalışırken, unutulmayacak insanlık acılarına tanıklık ediyor. Otuz üçüncü günün ardından, birkaç tümcelik, kısacık bir anlatıyla o acıyı nasıl harflere indirgeyebilirim, diye düşünüyorum. Duygu, düşünce dizginlenmesi olanaklı mıdır? Öyle bir yeteneğe özenle bakıyorum, saçma sapan olduğunu bile bile.

Zamanı, okuma ve yazma eylemleriyle değerlendirmek bir tür yaşama biçimidir. Öyle olunca da depremin yazıya etkisi, yani tanımsız şiddeti umarsızlığa çevrilir. Bu yazabildiğimi sandığım, 'sismik sızı' şiir olarak mı 'zuhur' etti ne?. Yanılısma işte :

SİSMİK ŞİİR

*ağustos güneşi ağlıyor, yakıcı parmakları
yaraları üzerinde enkaz yaşamların
artık, düşler de kaosuna köle zaman tozunun
iletim bağları kopuk, ölümler yaşam arası yok
kördüğüm tuşlar, sinyalsiz artık...*

*"sayın abonemiz, bu bir bant kaydıdır
yineleniyor felaketimiz, bütün hatlar kör
bütün yollar tükendi dirime doğru... boş uç
kaldı kendinde tıkalı fiberoptik ağımız
kendinde düğüm cennet vaadeden linkler...
güç ve yalan suç ortağı cinnet an'ın, artık..."*

*ağustos istasyonları ağlıyor, akıcı ağu diyagramları
tabut çiziyor, tabut çiziyor karaları üzerinde yaşamların
ardıl yürekleri ufalıyor artçı kaynaması, yas zinciri fay
acıların örülüyor; yönü azrailin şiddet tüneline ağlıyor
yaratım sağaltanları yitik, gerçekle hayal arası yok
kötürüm tuşlar, simyasız artık...*

*"sayın abonemiz, bu bir bant kaydıdır
yineleniyor felaketi sistemimizin, bütün hatlar kül
bütün umutlar tükendi birime doğru... boş uç
kaldı kendine tıkalı fiberoptik evrenimiz
kendine kaydını, cenin yongası cennet linklerinin
doğamıza cezaysa, güç ve yalan hangi tarının artık..."*

Oysa, yaşanan şiddetin gölgesi bile değildir sözcüklere vuran, biliyordum bilmesine, ancak duyumsanan iz şiir bırakmaya teşneyse, dili dizginlemek de işe yaramazmış. Dünyada ne kalır ki? Bir sessiz seda... Naçiz can kelâmı... Yoğunlaşmış uzam, zaman kalıtı; imge, bir adı da gerçekten boşluk olan soyut bileşim...Duyumsanan belki de salt odur : varlığın-yokluğun yansısı, sanrı... Sonuçta şiirdir, dilin derinliklerini tarayan, sarsıp dalgalandıran deprem.

Metin GÜVEN

KÜL

Kekeme'ydim, sözüm vardı gecenin ayazında
Aşkılarımı yaktım, anılarımı yok ettim
Konuşan her şeyi yendim
Susan her şeye yenildim sonra
Su bendim, ateş sen
Toprak bendim, rüzgâr sen
Bir bilge fenerdim
Zaman bana dönmüştü yüzünü
Ve durmadan kendi fotoğraflarını çekiyordu haziran
Şimdi geriye
Kimsenin işine yaramayan beyaz bir boşluk
Ve bir duvardan diğerine koşturan kül kaldı.

Yunus KORAY

KÜT

I

kara katran
içe kaçır
ben bireyde
yumuluştur

gün sonları
tüne kuş it
konuşupdur
sıkıntılı

II

fil yok
fol hiç

fal kuşkulu

rüzgâr gülünç
tükürük kuru
mu kuru

III

işte ağıl
som buzağı
ağlar şiir
necatigil

nece göçer
iç açılır

IV

patika salt

İhsan ÜREN

DEPREM GAZELİ

Tarihimin çöplüğünde eşinip oyalanır giderim;
Coğrafyanızı, kırık fayınızı ayağıma giyer giderim...

İnzivasına bozulduğum yobaz su kuşlarına şaşırıp
Ruhsalınızı, toplumsalınızı, epiğinizi, topuklar giderim.

Yedi ceddinizin ağıtını okutup Sultan Süleyman'a;
Dilekçenizin soğuk koridorlarından basar giderim.

Deprem korkusuyla çırpınırken soyunuz sopunuz;
Kanlı katil çıkarlarınıza güler, nanik yapar giderim.

Çorak avuçlarımla, kırık kollarımla umarsız,
Geleceğimi önüme katıp güder giderim.

Aşkım mecalsiz, düşüm yorumsuz, umudum dalsız;
Üstüne bir de deprem için gözyaşı, kan döker giderim.

Binyılımız sizin olsun, gözünüzü toprak doyursun;
İhsan edilen günlerin coşkusuyla ben, geçer giderim...

Hüseyin Avni CİNOZOĞLU

ACI

son havari daha çok acı çekti İsa'dan

DENİZ FENERİ

gece uzun olur rüyası olmayınca
ay tutulunca sevinir fener bekçisi

ANKA

mesele hem kül hem anka olmakta
kül olacak kanat diler anka

GEÇMİŞ ZAMAN OLUR Kİ

daha acı verir kanattaki yarıdan
kanat kırılmadan önce uçulan günler

KARA SEVDA

dağın ardı kara sevda
Mecnun imrenir zencirime

FERHAD

dağdan büyük
delinin külüngü

Ahmet ADA

Şiirin Kaynağı. – Edgar Morin’in *Aşk Şiir Bilgelik* (1) adlı yapıtını okuyorum. Morin’in yaşamı oldukça ilginç. Sosyoloji, antropoloji, psikanaliz, fizik, iletişim, biyoloji, sibernetik, ekoloji gibi alanlarda görüşlerini iletmiş bir düşünür – bilge. Beni asıl, şiirin kaynağına ilişkin görüşleri çarpıtı. Morin, şiirin gelecekteki haline ilişkin düşünce üretirken, şiirin bizzat kendi kaynağına dikkati çekiyor. Şiirin geleceğinin, kaynağına dönüp dönmemesine bağlı olduğu kanısında Morin. Kaynak nedir? Bunu tanımlamakta güçlük çekiyorum. Kesin bir şey var : İnsan ve dil bu kaynağı oluşturuyor. İnsanoğlunun kendi dilinden iki farklı anlatım çıkardığını belirtiyor Morin : Düzyazı ve şiir. Şiirin, yananamları, benzetmeyi, eğretilmeyi kullandığını biliyoruz. Düzyazı mantığa, yalınlığa, dolaysız ifadeye, kesin anlatıma dayalıdır. Morin bunları belirtiyor. Şiir halini şöyle tanımlıyor :

“Şiir hali dansla, şarkıyla, tapınmayla, törenlerle ve elbette şiirle verilebilir. Fernando Pessoa, her birimizde iki varlığın bulunduğunu söylüyordu. İlki, hakiki olan, düşlerimizdekidir; çocuklukta doğar, tüm yaşam boyunca sürer. İkincisi, sahte olan, görünümlerdeki varlıktır.”

Edgar Morin, bu iki halin de hakiki ya da sahte olduğunu söylemek istemiyor. İnsan varlığının iki hali olarak görüyor.

Düzyazının varlığı şiiri belirgin kılmıştır bugün. Bu ayrışma, düzyazının şiirden, şiirin düzyazıdan ayrışması modern toplumlarda gerçekleşmiş, kutuplaşma tamamlanmıştır. Morin, ilkel toplumlarda iki anlatımın (düzyazı ile şiirin) iç içe geçtiğini vurguluyor. Ama, şiirin, modern toplumlarda da ilk kaynağı olan simgeye, mitolojiye döndüğü görülmektedir. Çünkü, modern toplumlar şiiri dışarı fırlatmışlardır. Şiiri, insanlar, hayatlarından kovmuşlardır.

Morin’i izleyerek yazayım : *“Şiirde iki tarihi başkaldırı olmuştur. İlki romantizmdir... İkinci başkaldırı ise gerçeküstücülüktür.”* Her iki başkaldırı hareketi de, burjuva dünyasının dışında aramıştır şiiri. Hayata, şiirin gerçek kaynağına dönüşü de şiire dirimsellik kazandırmıştır. Düzyazının kuşatmasına da , gündelik olan’a da bir başkaldırı söz konusudur her iki harekette de.

Edgar Morin’in şiirin kaynağına ilişkin, 1990 yazında, Yugoslavya’nın Makedonya bölgesine bağlı olan Struga Uluslararası Şiir Festivali’ndeki konferans metnini okuduğumda bir şey daha öğrendim : *“Yeni olan illâ ki daha iyi değildir, postmodern fikrin hakikati de belki budur.”*

Yenilik gelenekten doğar; kaynağına yönelik, insana, hayata yöneliştir. Gerçek yenilik kaynağına dönüş sonucunda gerçekleşir. Gelenek derken, şiirin bizzat kendisini söz konusu etmekteyim. Kaynak, şiirin bizzat kendisidir.

(1) Om Yayınları, 1999

EV HİKÂYESİ

Ne zaman sevdiğimizi anladık,
sessizliğin içinden görüneni.

Yağmur kokuyordu derilerimiz,
çatlamıştı dudaklarımızdaki dere.

Bahçeye sarkıyordu balkondan
yıkılmış giysilerimiz,

Üstümüzün başımızın dağınıklığı.

Yaşama Sevinci’nin üçüncü katında oturuyorduk,
altımızda hüznün üstümüzde geçimsizlik.

Evin içinde dolaşıyordu,
kış gününün kartalları.

Sonra sen geldin oğlum,
saatleri ayarlama işini hepten unuttuk.

Bir inip bir kalkıyordu dakika,
saatin camındaki sinemada.

Canlılık geldi, kovduk kışın kartallarını,
yaşayamayan çocuklar için hayıflandık.

Alkolik gecenin dişleri
ötüyordu kentin üstünde.

Yatsı namazından sonra,
gecenin şahı başlıyordu. Şah ve mat!

Yarınki gazetelerin içinden geçiyordu
şimdiden, ellerini çoğaltarak dağıtan çocuk.

Ne zaman sevdiğimizi anladık,
sessizliğin içinden görüneni. Gülümsedik.

Ertan ARSLANSOY

SEVGİLİLER VE BABALAR

Sevgilimin bahçesinde
Babamdan Platon dersleri
Sabahları kahve
Ve yine kahve akşamüstleri

DEPREMİ VE AŞKI BİRLİKTE YAŞAMAK: 'AY TUTULMASI'

Cihan OĞUZ

Marmara'yı vuran 17 Ağustos 1999 tarihindeki deprem sırasında tatildegdim. Bu yüzden hayatımın belki de en 'şanslı' günüydü, kim bilir. Depremi önceleri 'uzaktaki bir vatandaş' gibi izledim, sonra da gazeteci gözüyle coğrafi olarak da yakınlaştım. Göreve başlar başlamaz birkaç gün Gölcük'te gelişmeleri izledik, insanların acılarını derinden hissettik, yağmuru gördük...

Çalıştığım Anadolu Ajansı'na ait bir minibüste konakladık geceleri, gündüzleri kederin ve çaresizliğin haberini yapmaya çalıştık. Fotoğrafladık da. Hayat hep 'flu' idi.

O dönem, aslında çok önceleri başlayıp da bir başka girdapla bütünleşen kırık bir çizgi taşıyordu benim açımdan; hâlâ da öyle. Tanımlanması zor, açıklanması olanaksız, giderilmesi beyhude bir süreç : Ömrünün en ikiz sarsıntısında kalbindeki kırığa derece arayan bir 'adem'...

Kuşkusuz, şiirin de tıkandığı bir nokta vardır : Hayat, o an kendi acımasız kurallarını salar üzerine. Yazılmamış şiirlerin vicdani baskısı kuşatır içini. Onlar henüz tüketilmeye hazır olmamanın engin keyfini sürüyorlardır.

Deprem ve aşk birlikte nasıl yaşanır? Bu, olsa olsa, buzdağına doğru hızla yol alan kör bir geminin destanına benzer. Okuyanları ne derece etkiler, çarptığında kim sağ kalır, sarsıntısı hangi derecede olur, bilinmez.

Ama uykusuz geceler vardır : Ne kadar romantik olursa olsun gecedir yine, karanlık. Felaket bölgesinde sözgelimi birkaç kabinlik seyyar bir tuvalet önündeki kuyruğa ay ışığı düşürür. Belki utandırır bekleyeni, belki ertesi günkü çorba kuyruğuna sarkıtır mahcubiyeti.

Aşk, tam da bu noktada çıkagelir işte : Hayat ile arana sis perdesi koyar. Gecenin köründe ötüp duran bir cep telefonu mesajıdır ya da buzdağına doğru hızla yaklaşan bir öksüz gemi.

Yalnızlığın kaç boyut olduğu ilk böyle keşfedilir. Denek bir beyaz fare gibi o kulvardan bu kulvara zıplarsın, başın hep köşebentlere vurgundur.

Bazen tek bir kelime bile söylemek gelmez içinden. Hayatı da, dünyayı da cezalandırmış gibi uyolarsın kendini. Aşk, usulca yakadan tutup kendine çeker seni. Onun kelimeleri büyülüdür, yaramaz ama sevimli bir çocuk nazında geçerli.

Ne yaparsan yap 16 Ağustos'a dönemezsin oysa. Bu kahr da yeter zaten bir ömür ve aşk için. Eksilenin yerine koyacağın her sözcük, haksız bir manevradan öteye geçemeyecektir. Belki bu yüzden yağmurlu havada bile siyah güneş gözlüğüyle dünyaya atılan caka.

Uyumaya çalıştığın yerde ise sağa dönsen dar gelir dünya, sola savrulsan aşka çarpar yüzün. Öyle bir sarsıntıdır ki, muhatabı bilse de cesaret edip söyleyemez. Sessiz bir fay kırığı gibi derinde kaybolur gider aşk...

(...)

Bu satırları kaleme aldığım 2 Mart 2000 tarihinde buzdağı henüz yeni görünüyordu ufukta. Birkaç satırla özetlemeye çalıştığım o serüven, aslında 36 yıllık bir geminin yaşamından küçük ama önemli bir kesitti, hâlâ da kesit. Hiçbir zaman herhangi bir limana uğrayıp yük boşaltmayacak, güvertesinde martıların ölümüne izin vermeyecek, ama buzdağıyla bir gün mutlaka öpüşecek bir gemi...

Yol aldığı rotada bazı manevraları yanlış yaptı belki –hepimiz gibi. Bu yüzden dalgalara dövüldü, telsizleri cızırdattı. Ama kendine yedirip de bir gün olsun "S.O.S" demedi, diyemedi. O geminin bir seyir defteri varsa, herhalde bu da gururla eklenecektir.

Deprem ve aşk, "Ay Tutulması" anında bir araya geldi. Ne yazık ki ikisi de hâlâ farkında değil bunun. Ama size yemin ederim ki, bu şiiri, o geminin koyu mavide boşluğu durmadan döven cesareti yazdı, asla ben değil.

AY TUTULMASI

Benim bir kalbim vardı
Kusursuz inciler döker yağmur dilenirdi
Sular akar gider, günışığı şaşkın
Her gazete sayfasında bir bulmaca bahanesi
Önce ömrümüz sarsıldı, sonra tek sıra kuyruğa girdik acının önünde
Ardından yapraklarını döktü aşk :
Kimse anlamadı sonbaharın geldiğini...

Hep yıldızları sayıklayan güzel kız
Yengeç bir umut kıskacıdır bilmez misin?
Burçlar bazen zamansız mevsimlere işaret
Onu uğursuz sağanaklara göstermez misin?

Serin bir sonbahar gecesi
Ben, kalbim ve yıldızlar
Hepimiz hayata deli gibi bağlanacak kadar yalnız kaldık
Hepimizde aşkın çınlayan nefesi...

Benim bir kalbim vardı
Gölcük'te yağmur var
Kırık bir gökkuşağı varlığını duyurmaya çalışıyor
Her şey paramparça olacak bir süre
Tanrı'nın sözü bile.
Düşlerimin kış uykusundasın
Hiç bitmeyecek bir mevsimin ortasında
Bu yüzden her dem sürecek anların tazeliği
Gözlerin toy bir badem olarak kalacak...

Söz bazen zavallı şarkı,
Bazen şiir boşluğa atılan kırık taş.
Benim bir kalbim vardı
Coşkulu işkenceler yaşayan
Her çılgınlıkta içindeki yarayı kahramanlık nişanı sanan

Artık umursamıyorum mu sanıyorsun susan çılgınlıkları?
Taş devriydi: Önce anılar gömüldü, önce yazılmamış mektuplar,
[önce şarkılar.

Bu sessizlik haksız bir kıyamet değil de ne?
Benim o kalbim suskunluğu bozan klarnet,
Yivli tüfeğin teptiği omuz,
Bir ömrü sıfırlayan surat köprüsü...

Söylenmedik ne mi kaldı bu mevsimde?
Bir şeyler kaldı mutlaka : Mahcup bir ışık,
es geçilen bir demet anı.
Artık hepsini elbirliğiyle saklıyoruz
küçük bir çocuğun maymun resimli çantasında
Yıllar sonra meraklısı çıkıp açarsa
Kendi hüznünü de bulsun diye.

Ömrümüz bir ay tutulmasıydı
Kendine sarıldıkça kayboldu rengi
Aşk için maviydi diyorlar, denizi andırıyor en çok
Gemiler uzaklaştıkça o da eskiyor

Kocamış bir kurdum artık değneksiz köylerde
Çocuklar kuyruğuma teneke bağlayıp hazrola şiir okuyor

Hayır çıldırmadım, en az deli dumrul kadar yokuşun başındayım
Elimde hangi parçalanmış şarkı varsa dağıtıyorum çocuklara
Gölgesi kırık bir ömre düşen aşk nasılsa ganimet sayılır

Benim bir kalbim vardı
Taşımadı bunları.

Gölcük/İstanbul, 8-9-10 Eylül 1999

Koordinasyon	:	Serdar Ünver (Tel : 0 532 – 742 14 24)
Yapım	:	Melih Elal (Faks : 0 224 – 442 92 14)
Katkıda Bulunanlar	:	Mustafa Durak, Hilmi Haşal, İhsan Üren...
Sahibi – Sorumlusu	:	U. Ü. Eğitim Fakültesi Adına Prof. Dr. Ali Özçelebi
Yönetim Yeri	:	324 Numaralı Oda
Baskı	:	Özsan Matbaacılık, İzmir Cad. No : 221 – BURSA
Yazışma Adresi	:	Ramis Dara, P. K. 68 16371 Ulucami – BURSA
Elektronik Posta	:	akatalpa@hotmail.com

Aylık edebiyat dergisi Akatalpa Ocak 2000'de Bursa'da kurulmuştur.

